

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

BUND KÁROLY,

a F. J. r. l., egyesületi titkár.

1908. év, június hó 15.

XII. FÜZET.

XLVII-ik évfolyam.

Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.

Ára egy évre azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám

(Telefon : 37—22)

A lapnak legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezéhez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio“ teendő.

“Patria” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása Budapest, Üllői-ut 25.

Munkatársaink tájékozásául! Az „Erdészeti Lapok” közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelekben lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K., ha az átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—40 K., oly fordításért, mely átdolgozást igényel 16—24 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félvivekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, törött alakban írják. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvétetni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlönyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K., 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különlönyomatok előállítása 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többbe kerül.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetnek meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

- ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkesztő *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.
- AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1908. ÉVI (27.) ÉVFOLYAMA. Ára egyesületi tagoknak 2 K., másoknak 3 K. Árát legcélzszerűbb *45 f. postaköltséggel együtt előre beküldeni*, mert az utánvét aránytalanul drágítja a postaköltséget.
- AZ ÉRDŐÓR vagy AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEN ÉS FELELETEKBEN. Irta: *Bedő Albert VIII.* kiadás, 1902. Ára 6 K. 6 k., 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.
- AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: bölcs hazai *Belházy Emil*. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.
- ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. Irta: *Fekete Lajos* és *Mágócsi-Dietz Sándor*. I. kötet. Általános növénytan. Teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszer an. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 18 K.
- A TÖLGY ÉS TENYÉSZTÉSE. Irta: *Fekete Lajos*. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 4 K.; másoknak 6 K. Kapható a szerzőnél is *Selmeczbányán*.
- ERDEI FACSEMÉTEK NEVELÉSE. Irta: *Tomcsányi Gusztáv*. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 4 K. 45 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve küldetik.

ERDÉSZETI LAPOK

XLVII. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

12. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☉ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árárt járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótvaros, Alkotmány-utca 6. sz., II. em.

☞ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közölhetnek. ☞

(Telefon: 37—22.)

A kincstári erdők üzemtervének, nyilvántartásának és revíziójának új alakjáról.

Örömmel üdvözöltem az új utasítást egyrészt, mert általa szentesítést nyert az eddigelé csak szokáson s hallgatóság jóváhagyáson alapuló egyszerűbb eljárásunk, másrészt, mert a régiebb utasításokkal szemben nagy haladást látok benne. Eleinte azt gondoltam, hogy helyesebb lett volna, ha a régiebb alaknak hogy úgy mondjam megfoltozása helyett egészen új s nemcsak az alakra, hanem az erdőrendezés egész anyagára kiterjeszkedő utasítás látott volna napvilágot, most azonban már helyesebbnek vélem a történet megoldást, mert a gazdálkodásunk csak most kezd a saját lábán járni s ezzel összefüggésben erdőrendezésünkre vonatkozó nézeteink is csak most kezdenek irányt venni, tisztulni, de a megállapodástól még távol vannak.

Ha az utasítást Muzsny Géza szőnyegre nem hozta volna (E. L. 1908-iki I—III. füzet), egyelőre hallgattam volna én is róla, így azonban annál is inkább, mert cikkének legvégén ő is csak átmenetinek tekinti a mostani formát: szinte szükségesnek vélem, hogy minél többen hozzászóljunk, hogy annak idejére megállapodott elvek és forma alapján készülhessen el a leendő belterjes (házilag) gazdálkodásunknak megfelelő, gyökeresen új erdőren-

dezési utasítás. Muzsnay ugyan említi, hogy az utasítás tervezetének tárgyalásánál jelen volt mindegyik kincstári erdőrendező, de egészen más az, ha valaminek csak a terve van meg főbb vonásokban s az ember ahhoz sem áttanulmányozás után, hanem csak rögtönözve szól s más az, ha már a gyakorlatban részben ki is próbálta. Némelyek ezt az általam való kipróbálást talán nagyon is rövid ideig tartónak fogják itélni. Szolgáljon ezeknek felvilágosításul, hogy én mindezekkel már régen és behatóan foglalkozom s hogy hamar történő hozzászólásommal az is a célom, hogy az utasítást szaktársaim ne csak egy nézőpontból lássák, hanem más felfogás nyomán is tanulmányozzák, vizsgálják, előnyeit és hátrányait kitapasztalják, mert a helyes, a megfelelő csak az ellentétek szembeállítására révén juthat biztos talajára.

Szükségesnek látom az utasításnak tárgyalását azért is, mert a gazdálkodás rohamos léptekkel halad s szerintem az erdőrendezésnek nem annyira a már meglévő gazdálkodás után, hanem iránytmutatólag inkább előtte kell járnia, pedig ha nem igyekszünk, elmaradunk. Ujabbán éppen e lapok hasábjain számottevő szakemberek ugyis szemére szokták vetegetni a kincstári erdőrendezősegeknek, hogy a belterjes gazdálkodás, kiváltképpen az áterdőlés újabb módu kivitelének utját állják. Rosszuleső nyilatkozatok ezek s nem is általánosíthatók, de aki nincs beavatva, az az olvasottak után ítél; éppen azért, hogy üzemterveink a gazdálkodást kielégítsék, elül kell haladniok, különben — minthogy csak minden tizedik évben nyernek megújítást — könnyen megtörténhetik, hogy amilyen megfelelőek voltak a félforduló szak elején, éppen annyira elavultakká lesznek a vége felé. Ebben a tíz évi időközben látom a magyarázatát a fenti jelenségnek is; mert igaz, hogy az ezelőtt tíz évvel készült munkáinkban van most már helyét meg nem álló intézkedés, de ezt tudjuk mi is éppen úgy, mint ahogy azok, akik ellenünk felszólalnak, akkor szintén nem tudták, hogy az nem helyes.

Eltértem kissé szorosabb értelemben vett tárgyamtól, de ezzel tartoztam e lap közönsége előtt erdőrendező kartársaimnak s magamnak.

Az utasítás tárgyalásánál megtartom a Muzsnay által követett sorrendet, kijelentvén, hogy a táblázatoknak tárgyalásánál kizárólag

azok hiányaira és hibáira fogok szorítkozni, mert hiszen Muzsnay előnyeiket ugyanis részletesen előadta, meg ezeket inkább tudjuk is.

Szükségesnek vélem megemlíteni azt is, hogy az utasítást nem mint reám nézve rendelet erejével bíró kincstári intézkedést tárgyalom, hanem úgy fogom fel a dolgot — mert úgy is van — hogy *a kincstári erdőrendezés egyszersmind maga a magyar erdőrendezés* s mint ilyen, e lapok hasábjain tárgyalatosan általam is tartózkodás nélkül tárgyalható.

Mielőtt az egyes táblázatokat kezdeném, néhány lényegbe nem vágó (de itt ugyanis inkább az alakról van szó) megjegyzést szurok előre. Egyes táblázatok rovatainak szélessége hol keskenyebb, hol szélesebb, mint amilyen éppen kívántatnék. A táblázatok vízszintes sorköze nem is egészen 1 cm, ez pedig különösen az évfolyamonkinti nyilvántartásoknál (de egyébütt is) kevés, mert az okvetlen előforduló javítgatásra nincs elég hely; 12—13 mm-es sorköz volna a megfelelő. Viszont a részletes erdőleírás sorközei nagyon szélesek; egy oldalra csak kilencz erdőrészlet fér le, holott én a régi, kisebb iven is 15-öt szoktam czélszerűen leírni. Ahol több száz erdőrészletről van szó, nem éppen mellékes, hogy azokat 70—80, vagy csak 40—50 iven tárgyalom-e és keresem, ha valamelyikre szükségem van. Lehet, hogy ez mind csak a nyomda terhére irandó, de megvan.

I. Területkimutatás. A kataszteri és telekkönyvi helyrajzi számoknak bejegyzését az utasítás ugyan helyesen nem teszi kötelezővé, de czélszerűségi szempontból gyakran megtörténik, avagy olyan területeknél, amelyek az erdővel nem függenek össze s így üzemtervi jelzésük nincs is, el is kerülhetetlen, hogy a telekkönyvi és kataszteri helyrajzi számot a területkimutatásba bejegyezzük. Éppen ezért czélszerűnek tartom, ha a telekkönyvi és kataszteri helyrajzi számnak s a községnek minden területkimutatásban ki is nyomatjuk a rovatját; hely van reá a táblázatban elég.

II. Fatermési táblák. Bármilyen adatokat tartalmazzon is, egy oldalon egymás mellett két (esetleg 3) rovatcsoport, egymás alá pedig két termőhelyi osztály adatai, jól elférnek, úgy hogy egy fanemnek négy (esetleg 6) termőhelyi osztálya — aminél

többre nem igen van szükség — egy lapon van előttünk s a számításoknál nem kell szüntelenül forgatnunk. A rovatok közé célszerűnek vélem a folyó korszaki növekvés $\frac{0}{10}$ -ának fölvételét, aminek akkor vesszük hasznát, ha a részletes főhasználati tervben az 5 évi növedéket hozzá kell adnunk a becsült fatömeghez. A választékok szerint becsült fatömegnek az 5-szörös $\frac{0}{10}$ -al való szorzata ugyanis egyszerre megadja a választékhoz adandó összeget, míg maga a növendék két szorzáson kívül még választékokra is szétosztandó. A fatermési táblában most meglevő hozamszázalék rovat ellenben elhagyható.

III. Részletes erdőleírás. Czélszerűtlennek tartom, hogy a területnek fanemek szerint való részletezése ebben a táblázatban kapott helyet. Az én szemem előtt az lebeg, hogy a fanemeknek és korosztályoknak eloszlását minden revíziónál tüntessük elő, hadd lássuk, hogy az elmúlt félfordulószakban hogy gazdálkodtunk, mennyire iparkodtunk a nemesebb fanemek terjesztése s a korosztályoknak egyenlősítése érdekében? Minthogy azonban a részletes erdőleírást nem állítjuk össze minden tiz (sőt nem is minden 20) évben: a fanemek szerinti területnek e táblázatban való tárgyalása nem lehet célravezető.

A fanemek nevének rovatfeje ebben, de valamennyi táblázatban is üres, aminek az lesz az eredménye, hogy ahány hatóság, annyi féleképp különítik el a fanemeket. Szerintem egyenesen szükség van arra, hogy *a fanemek részletezése az összes kincstári erdőkben egyöntetűen történjék*, mert hiszen csak így felelhetünk meg bizonyos kérdésekre (fanemek által elfoglalt terület, fakészlet, kihasznált famennyiség stb.), amelyek minden rendszeres gazdagságban felteendők.

Én a fanemeket „*Fenyő-Tölgy-Bükk, cser és más lombfa*” czímek szerint három rovatban különíteném el mindenütt, akár területről, akár fatömegről van szó. Az utolsó rovatnak kemény és lágy lombfákra való szétválasztása részben az utóbbiak csekély elterjedtsége folytán, részben mert érték szempontjából különösen újabban s mert a lágy lombfák általában ott fordulnak elő, ahol a fa értékesebb, nincs közöttük különbség — fölösleges fáradság. Másrészt a csernek a bükk mellett való kiírása szükséges, mert

különben pl. a hihasznált fatömeg nyilvántartási bejegyzésénél gyakran belekerülne a nemes tölgyek rovatába, ahová pedig csak növénytanilag, de nem gazdasági szempontból is tartozik.

IV. Korosztályok és hozamszabályozás. Mint már említém, a korosztályok helye e táblázatban nem megfelelő, mert ezt sem állíthatjuk össze olyan időközökben, mint amilyenben a korosztályok feltüntetése kívánatos.

A területnek fanemek szerinti részletezése s a korosztályok (a szokásos rovatok megtoldva a „Felújítási korosztályban levő erdőrészlet és terület“ rovat) önálló táblázatban együtt volnának tárgyalandók, amely táblázatnak minden revíziónál való összeállítására kötelező volna. A fanemek területének e táblázatban való kitüntetése jóval kevesebb munkával jár, mint első tekintetre látszik s mint a részletes erdőleírás keretében is, mert itt az egy fanemű erdőrészletek területe, de gyakran egész tagok területe is egy tételben írható be. Én ezt a fanem-táblázatot (mert szükségem volt és van rá) a saját jószántomból, kevés fáradsággal mind-egyik kerületbeli erdőgondnokságról összeállítottam.

IV/a. A korosztályoknak és a hozamszabályozásnak részletezése fanemek szerint. Öt fanem részére szólnak a rovatai, de teljesen meg lehetünk elégedve, ha az ajánlottam három fanem szerint tudjuk a hozamot adandó esetben az egész fordulóra szabályozni.

V. Részletes főhasználati terv. A rovatfej szerint a becsült fatömegből a feldolgozási (termelési) és szállítási apadék leütendő s az így maradt mennyiség irandó be. Ezt itt csak megemlítem, hogy később a főhasználatok nyilvántartásánál reámutathassak.

A műfának választékomba való osztásánál ugyancsak a rovatfej a mellmagassági átmérőt teszi irányadóvá. Szerény véleményem szerint ez nem helyes, mert a gyakorlatban, kiváltképpen pedig a kereskedelemben a rudnál vastagabb műfa osztályozásánál vagy a közép vagy pedig a felső átmérő szolgál alapul s nem a mellmagassági.

VI. Részletes előhasználati terv. Czélszerűbbnek látnám, ha ezt mint külön táblázatot beszüntetnénk s ehelyett az előhasználatokat is vagy a főhasználatok táblázatában tárgyalnánk, amely esetben a gyérités és tisztázó vágás a főhasználatok után külön-külön czim alatt önállóan következnek, vagy különállóság ugyan, de ugyanazon nyomtatványon írának elő. A főhasználatok táblázatában az előhasználati fatömeg választékok és fanemek szerint elkülönítve is ki volna mutatható s egy táblázattal kevesebbünk volna. A fő- és előhasználatnak együttes tárgyalása a kincstári favágatási tervekben máris megvan.

VII. Részletes mellékhasználati terv. Az utasítás szerint ebbe a táblázatba nemcsak az erdő-, hanem az erdőben fekvő egyéb mivelési ághoz tartozó területeken tervezett mellékhasználatok is felveendők, mivel ezeknek a területeknek a használatánál a szomszédos erdőterületre is figyelemmel kell lenni. Ha úgy szólna az utasítás, hogy e tervben elősorolandók azok az egyéb mivelési ághoz tartozó területek is, amelyeken a szomszédos erdőterületre való tekintetből a használat tilos, sok munkától estünk volna el. De hogy a rendelkezés nem így értendő, bizonyosága a mellékhasználatok nyilvántartása, ahol az előirt egyéb területeken foganosított használatok részletenként és évről-évre kimutatandók.

Nem tehetek róla, de én a legjobb igyekezet mellett sem tudom magamévá tenni azt a felfogást, amely szerint előirandó az is, hogy a legelő legeltethető, a rét kaszálható stb. Egyetértek azzal, hogy ezek használatánál tekintettel kell lenni a szomszédos erdőre, de ez megtörténik (legalább itt a szászsebesi kerületben) anélkül is, hogy az üzemterv ezt részletenként előírná. Én az eddig általam készített üzemterveknek és revízióknak leíró részébe erre vonatkozólag csak azt irtam be, hogy: *„A legeltetésre előirt vagy természetöknél fogva egyébként is legeltethető területek közé vagy mellé eső tilosoknak miként való megvédése az erdőgondnok gondja és kötelessége“*. A gondnok aztán, ha valamely terület hasznosításáról van szó, mérlegeli a körülményeket s ha a tilos megvédéséről valamikép (kerítés, áthajtóút nyitása stb., van annak több módja) gondoskodni tud, akkor tervbe veszi a használat

foganatosítását. A terv bekerül az erdőhatósághoz, itt az erdő-rendezéshez s mindez elég biztosíték arra, hogy az erdőre inkább kárral mint haszonnal járó használat ne foganatosíttassék. A bérlet útján értékesített területek kétszer is kerülnek ellenőrzés alá. Először a szerződéshez csatolt területkimutatásban s másodszor az évenkénti mellékhasználati tervekben s mindez nem volna elég biztosíték arra, hogy az az itt-ott előforduló néhány terület ha tilalmazandó, hogy tilos is maradjon s emiatt a néhol százsámra menő egyéb területet részletenként kelljen előírni és nyilvántartani? A nem erdőterület erdőfelügyeleti ellenőrzés alá úgy sem tartozik, kezelési szempontból pedig elég ellenőrzés van az üzemterv keretein kívül is.

A legeltetés rovatát kétfelé osztanám s külön rovatba jegyozném a legeltethető erdősült s külön a tisztás területeket. Ez abból a szempontból való áttekintés és ellenőrzés czéljára volna szükséges, hogy a többnyire elég területet kitevő erdőtisztások a gazdaság hasznára értékesíttessenek is, ha ennek nem áll útjában semmi.

VIII. Részletes felújítási terv. Ennek a czime „Részletes erdőmivelési terv“-re volna megváltoztatandó nemcsak azért, mert a felújítás fogalma már most sem fedezi „mindazt, ami benne van (tisztások beerdősítése, alátelepítés), hanem mert ezt a tervet „A munkálat neme“ és „A telkesítést igénylő terület kiterjedése“ czimű rovatokkal meg szeretném toldani. Ebben a rovatban aztán nemcsak az erdőterület, hanem egyéb mivelési ághoz tartozó területek is szerepelnének. Mennyi vizenyős területünk van, amely lecsapolásra vár; mennyi a borókával benőtt legelőterület; mennyi a zombék a réteken stb.! Se szeri, se száma azoknak a munkálatoknak, amelyek telkesítés czimen egy kalap alá vonhatók s minderről eddig semmiféle tervünk nincsen. Ujabban a havasgazdálkodás keretében történik ugyan gondoskodás telkesítő munkálatokról is, de az üzemterv nemcsak az erdő terve, hanem az erdőgazdaság terve s ha az egyéb területek *használata* beletartozik az üzemtervbe, természetes, hogy legalább azoknak a telkesítés fogalma alá tartozó munkálatainak is ide kell tartozniok.

IX. Nyilvántartási jegyzőkönyv. Ennek intézkedés és fogatnositás rovata az egész vezetést nehézkessé teszi, de meg nem is igen szoktuk ezeknek a rovatfejeknek megfelelően beírni az adatokat. „Sorszám (s nem a németből fordított folyó szám), Hó és nap, Tárgy, Elintézés“ rovatok jobban megfelelének a gyakorlatnak.

X. Területek nyilvántartása. Jobbnak tartom a régi mintát, ahol a szaporodás és apadás külön lapon vezetetik. Az egy lapra való jegyzésnél, még ha az apadást színes tintával írjuk is be, nem olyan átnézetes a nyilvántartás, nehézkesebb az egyfajta területek összefoglalása stb. A területek nyilvántartásába úgy is kevés a bejegyezni valónk s így ennek mennyisége nem kívánja, hogy az adatokat összeszorítsuk, de másrészt a területben történt változások olyan fontosak, hogy ezek pontos, lehető részletes és átnézetes nyilvántartása érdekében nem szabad sem a fáradságot s még kevésbé a papírt sajnálnunk.

Az erdőterületnek változását erdősült és tisztás szerint elkülönítve eddig sem igen vezettük s így, hogy ez az elkülönítés elmaradt, helyes. Ezzel szemben azonban kiegészítendőök volnának a rovatok: legelőül a „Sorszám“, a „Területváltozás leírása“ után „A terület üzemtervi megjelölése“ s a kiterjesztett iv jobb oldalán az „Apadás“ rovatcsoport után a „Telekkönyvi és kataszteri helyrajzi szám és község“ rovatokkal. A sorszám a változást leíró, abban a rovatban egymással összeolvadó tételeket választja el egymástól s a rend és hivatkozás kedvéért is szükséges. Az üzemtervi megjelöléseket eddig is beirtuk, de nem lévén külön helye vagy a változás leírására szolgáló vagy a megjegyzés rovatba. A telekkönyvi és kataszteri helyrajzi szám és község rovat részint már az I. táblázatnál mondott okból szükséges, részint azért, hogy a területváltozás bejegyzését mind a telekkönyvnel, mind pedig a kataszternél ellenőrizzük, mit, ha e kétféle helyrajzi számmal nem törődünk, a hivatalos eljárás tömkelegében könnyen elmellőzünk. A területváltozásoknál az az eset, hogy az üzemtervi területet a telekkönyvi és kataszterivel nem tudjuk összeegyeztetni, nem fordulhat elő, mert ezt itt akár jól, akár rosszul, de meg kell tennünk. Mindez azokra az esetekre szól, amelyeknél

a terület tulajdonjogában történik változás, míg csak a művelési ágakban beálló változásoknál a célszerűség szerint cselekszünk.

A nyilvántartás következő XI—XVII. táblázatainak nemcsak alaki berendezésével, de azokkal az alapelvekkel sem értek egyet, amelyekben azok felépültek. Ezeknek a táblázatoknak kettős feladatuk van. *Egyik a gazdálkodásnak az előírással kapcsolatos nyilvántartása, ellenőrzése és a félfordulószak végén való számotadás; másik a folytatott gazdálkodás tényleges eredményeinek összegyűjtése.* Az első feladatnak az utasítás táblázatai kétszeresen is megfelelnek (mind az erdőrészetek, mind az évfolyamonkénti részek erdőrészetek szerint ellenőrzik a gazdálkodást), míg a másik feladatnak kielégítően egyszer sem tesznek eleget. Az adatgyűjtés szempontjából e táblázatok — hogy úgy mondjam — éppen visszafelé menő irányzatúak. Azok az adatok, amelyek rendszeres erdőgazdaságban össze volnának gyűjtendőek, inkább az erdőrészetek szerinti nyilvántartásokban vannak részletezve s nem az évfolyamonkénti részekben, az erdőrészetek szerinti táblázatok azonban már természetök szerint is ahelyett, hogy összegyűjtenék, inkább szétszórják az adatokat. A tíz év végén megtörténik ugyan az adatoknak az évfolyamonkénti részekben való összefoglalása, de hiányosan. De kérdelem most már, hogy miért szórtuk előbb széjjel az adatokat, hogy aztán összegyűjtsük, holott egyenesen is összegyűjthettük volna s másrészt minek gyűjtöttük az évfolyamonkénti részbe össze nem vont adatokat, ha széjjel hagyjuk az erdőrészeteknél? Ha ehhez hozzáfűzöm még azt is, hogy az erdőrészetekhez beírt adatok a legtöbb esetben tulajdonképpen nem is az erdőrészei, hanem átlagos adatok, amelyeket erdőrészetcsoportok adataiból nagy munkával járó arányos osztás útján kaptunk, akkor még kevesebb értelmét találok az erdőrészetek szerinti nyilvántartási táblázatoknak — s ráadásul mit csinálunk? Nem elégszünk meg azzal az ellenőrzéssel, amelyet az előírásnak a fogantatással való szembeállításával az évfolyamonkénti részben erdőrészetként szemünk elé tár, hanem az előírást még részletesebben szembeállítjuk az erdőrészetek szerinti táblázatban is ezekkel a többnyire számítás útján nyert átlagos adatokkal. De munkának is elég munka ezeknek az erdőrészetek szerinti előírásoknak kétszeres (s másodszer még részle-

tesebb) bejegyzése. Nyilvántartásainkat éppen ezek az erdő-részletek szerinti részek teszik olyan vastagokká, magát a nyilvántartás vezetését nehezkessé s terhessé, ami miatt a kezelők szinte fáznak tőle, ahelyett hogy szeretnék.

Minél jobban belemélyedek e táblázatok taglalásába, annál erősebb gyökeret ver bennem az a meggyőződés, hogy *üzemnyilvántartásunk csak akkor felelhet meg tökéletesen céljának, ha az ellenőrzést az adatgyűjtéstől teljesen különválasztjuk*. Nem munkaszaporítás lenne ez, hanem apasztás. Az évfolyamonkénti részek (mint később látjuk, a mellékhasználatokénak kivételével) megmaradnának ellenőrzőknek, az erdőrészletek szerintieket pedig felváltanák ez adatgyűjtők, ahol az előirással egyáltalán nem törődünk s az adatokat nem osztogatjuk szét minden áron, hanem általában úgy vezetjük be, amint az erdőből kapjuk. Az adatgyűjtő táblázatokról később még lesz szó; előbb lássuk folytatólag az utasítás táblázatait.

XI. és XII. Főhasználatok nyilvántartása erdőrészletek és évfolyamok szerint. Már a részletes főhasználati tervnél felhívtam a figyelmet arra, hogy ennek rovatfeje szerint a becsült fatömegből a szállítási apadék is leütendő s az így nyert mennyiség irandó be kihasználhatónak. Ebből azt a törekvést olvasom ki, hogy előírásban is s ekkor természetesen a nyilvántartásban is az a fatömeg szerepeljen, amely piacra került, amelyért a pénz befolyik. A nyilvántartás ezzel szemben azonban mindenütt a „kihasználtatott“ kifejezést használja, ami alatt általában a termelt fatömeget értjük. De tegyük fel, hogy mindenki, aki bejegyez a nyilvántartásba, belemélyed a dolgába s ha látja, hogy az erdőrészletek szerinti részben „Kihasználásra előíratott“ van a rovatfejben, a tervből pedig tudja, hogy ez az előírt fa a szállítási apadék leütésével értendő, akkor kihasznált fának is ilyet fog bejegyezni. A nyilvántartás okoskodással ide vezetne, de ott van a nyilvántartási segédnapló, amely elvitázhatlanul azt mondja, hogy a termelt famennyiség irandó be.

Ezt a nyilvántartási segédnaplót ugyanis az erdőgondnokságok vezetik az anyagszámadással kapcsolatosan. Az anyagszámadásba bevételezik az ellenőrileg számbavett, termelt fát s ugyanekkor

erre való hivatkozással bejegyezzük a segédnaplóba is, ahová a „termelés címét“ is odairják.

Ilyen módon más fatömeg szerepel az előírásban, mint amelyet vele a nyilvántartásban szembeállítunk. Mit tegyünk már most? Leüsssük-e a szállítási apadékot is, de mindenütt vagy pedig sehol sem? Én azt mondom, hogy sehol se üssük le, legelső sorban azért, mert mindig és mindenütt szállítási apadékunk nincs is (ha az erdőben adjuk el a termelt fát), míg termelési apadékunk kivételes esetektől (tövön való faárverés kicsiben) eltekintve mindig van. Erre ugyan az lehet a válasz, hogy ahol nincs szállítási apadék, ott ne is üssük le a tervben sem, de tíz évvel előbb ki tudná azt bizonyosan megmondani, hogy ahol most van, ott lesz is. Azt is mondhatja valaki, hogy az utasítást nem betű szerint kell végrehajtani, hanem a helyi viszonyok szerint. Ez esetben is helyesebbnek látnám, ha az volna az utasításban, ami mindenütt végrehajtható s a többit a helyi viszonyok szerint tennék hozzá.

Az évenkénti favágatási tervek, terület szerinti eladásnál a külön készülő becslési kimutatás stb., mindmennyi helyek, ahol a becsült fatömeget a körülményeknek megfelelően módosíthatjuk.

Felteszem azonban azt is, hogy az utasítás e tekintetben nem enged kitérést s feltétlenül megkívánja a szállítási apadék leütését vagy világosabban szólva nem a termelt, hanem az eladott famennyiség bejegyzését. Lássuk mint hajtható ez végre? Példákat adok elő a gyakorlatból: A zalatnai erdőgondnokság Fenes völgyének két vágássorozatából a fenesi raktárakba usztatják a fát. Innen egy része a zalatnai szénkéneggyárba, másik része a gyulafehérvári faraktárba jut s itt is, ott is összekerül más vágássorozatbeli, sőt más üzemosztálybeli fával. Ebből a tömkelegből bajos volna még kiszámítani is, hogy az egyes erdőrészetek fája mennyi, mert egyik helyen usztatnak, a másikon csak fuvaroznak, az usztatott fa közé néha a múlt évi termelésből ottmaradt is vegyül stb. Másik három erdőgondnokságnak rönkfája együtt szokott leuszni a Sebes folyón s a fűrészrakodón egybevegyülve szokott átadni a vevőnek. De nemcsak itt, hanem egyebütt is mindennapi eset, hogy az eladás alá kerülő fa már nagyon is sokféle helyről származó tömeg. Előfordul viszont az is, hogy ugyanannak az erdőrészetnek fáját részben az erdőben adjuk el,

részben fuvarozás után raktárból. Szóval, minél messzebb távolodunk az erdőtől, annál jobban elvész az erdőrészet fája.

Azt mondhatja valaki, hogy a tengelyen való szállításnál úgy sem igen van apadék s így ez nem okoz fejtörést. A tengelyen ugyan nincsen, de van a fel- és lerakásnál s ha lényegileg nem is, de szám szerint apadék az a különbség is, ami az erdőbeli — a termelő által csak kényszer folytán tömör — s a raktárbeli választékolt és gondos rakásolás között van.

Nagy hátrány háramolnék a nyilvántartásra az eladott fa bevezetéséből azáltal is, hogy a fa sokkal később kerülne elkönyvelésre, mintha a termeltet írjuk be, ami közbe-közbe zavart is okozna, a rendnek pedig mindenképpen hátrányára szolgálna. Törekvésnek szép lehet, ha az eladott fát iparkodunk mint kihasználtat nyilvántartásunkba vezetni, de azt hiszem hiába való igyekezet.

XIII. és XIV. Előhasználatok nyilvántartása erdőrészetek és évfolyamok szerint. Miként a tervnél, úgy a nyilvántartásnál is megfelelőbbnek látnám, ha az előhasználatok a főhasználatok nyilvántartása évfolyamonkénti részének nyomtatványán vezetnének. Ez esetben természetesen áterdőlés és tisztázó vágás egymás után tárgyalatnának. Az esetleges előhasználat czímen kihasznált fatömegnek ellenőrzés szempontjából való nyilvántartása nem szükséges s így az ilyen fa csakis az adatgyűjtő táblázatba kerülne be.

Pénz sem a fő-, sem az előhasználatok nyilvántartásában egyáltalán nem szerepelne, csak az adatgyűjtőben.

XV. Mellékhasználatok nyilvántartása. A nem erdőterületek használatának előírásáról a terv tárgyalásánál már szóltam. Éppen úgy fölöslegesnek tartom ezek használatának részletenként való nyilvántartását is.

A használatok foganatosítását két szempontból ellenőrizzük. Az egyik az, hogy engedély nélkül ne foganatosítottassék az, ami nincs előírva; a másik pedig, hogy mindaz hasznosítottassék, amiből a gazdaságnak okszerű jövedelme lehet. Talán ez a második szempont az, ami a nem erdőterületek részletenként való nyilvántartására vezetett? Mindkét célét elérhetjük más uton-módon is, ennek megvilágítására azonban a nyilvántartás köréből kissé ki kell lépnem.

A favágatási tervhez hasonlóan a mellékhasználatokról is készítenek az erdőgondnokságok évenkénti terveket, amelyeknek az üzemterv alapján való megvizsgálása az erdőrendezőségek kötelessége. Ebben a tervben részletesen elő van sorolva minden művelési ághoz tartozó terület, kezünkben van tehát annak ellenőrzése, hogy tiltott használat ne történjék. Ezek az évenkénti használati tervek azonban azt a másik célt, hogy t. i. minden értékesítsék ami arra való, nem szolgálják, mert bennök a területek csak a használat minősége szerint (legeltetés, makkoltatás stb.) vannak elkülönítve, de művelési ág szerint nincsenek. Ha ebből a tervből meg akarjuk állapítani azt, hogy a legeltetésre fölvetett területek között mennyi a legelő s hogy mennyi és melyik az a legelő, ami a tervben nem szerepel, rendkívül nagy munkával jár (próbáltam), amire többnyire nincs is időnk. Ezt tapasztalva az évi mellékhasználati tervek részére más nyomtatványt szerkesztettem, amely kiterjesztett közönséges nagyságu iven a következő rovatokat tartalmazza:

Tételszám.

A vonatkozó erdőhatósági rendelet száma.

Az értékesítés módja.

Bérletnél a lejárat ideje.

A terület helyi elnevezése.

Telekkönyvi } helyrajzi szám (csak ott irandó be, ahol

Kataszteri } üzemtervi megjelölés nincsen).

Megjegyzés (az iv balfelének utolsó rovata).

Üzemtervi } Üzemosztály
megjelölés } Vágássorozat és tag
Erdőrészlet vagy egyéb terület.

Üzemterv szerinti minősítés és terület	{	Erdőterület	{	erdősült	}	} kataszteri hold
				tisztás		
	Nem erdő- terület	{	ház és kert			
			szántó			
Terméketlen Összesen	{		{	rét	}	
				legelő és havasi legelő		

Befolyó pénzösszeg vagy érték — K — f.

Ebben a kimutatásban minden mivélési ág a maga rovatába kerül s ha a czimenként egymás után beirt használatok területének végösszegét összehasonlítom az üzemterv területkimutatásával, egyszerre szemembe ötlök, hogy mely mivélési ághoz tartozó területből hiányzik. (Az erdősültet nem nézem, mert annak legel-
tetése inkább csak szükségszerű.)

Ehhez már csak az kell, hogy az erdőgondnok köteles legyen a használatra föl nem vett erdőtisztás és egyéb területeket elősorolni s akkor az ellenőrzést mindkét szempontból könnyű szerrel elvégezhetjük. A kimutatás kitöltése egyszerűbb a használatban levőénél. A szerződés alapján értékesített területek a szerződéshez csatolt területkimutatásban részletenként elő vannak sorolva (megvizsgálva már minden oldalról megvannak) s így ezeknek csak a mivélési ágak szerinti összegét írjuk be a kívánt egyéb adattal. A nem szerződés alapján hasznosított területek szintén többnyire állandó határu (kiterjedésü) komplexumok úgy, hogy ezeknél is elég a hozzájuk tartozó üzemtervi területek részletenként való megjelölése a mivélési áganként kitüntetett területösszegekkel. Kevés az olyan mellékhasználati tárgy, amelynél minden részlet területét külön kívánatos kiírni.

Ha az év végén az erdőgondnok a tervre való hivatkozással bejelenti az attól eltérőleg történt foganatósítást, akkor minden adat kezünkben van, ami szerintem a mellékhasználatok nyilván-
tartásához és az adatgyűjtéshez szükséges.

Az általam szerkesztett mellékhasználatok nyilvánartásának (adatgyűjtőjének) rovatai a következők:

A foganatósított mellékhasznála- tok évenkénti eredménye	{	A mellékhasználat neve	{	-----év	{	Használt terület	{	erdőterület	} kat.	egyéb terület	} hold
		Befolyt pénz vagy érték --- korona.									
(stb. 10 évre való ilyen rovat.)											
A 10 év együttes eredménye	{	Használt terület	{	erdőterület	{	egyéb terület	} kat.	összesen	} hold	Befolyt pénz vagy érték	} korona.

Az első rovatba beírom először a legeltetést s mellé a második rovatba a mivelési ágak nevét egymás alá külön-külön sorba. Így teszek a többi használattal is, azt a mivelési ágat magától értetődőleg kihagyván, amelyen az nem foganatosítható. Az így előkészített nyilvántartásba (adatgyűjtőbe) az évi mellékhasználati tervből s az azt az év végén kiegészítő jelentésből beírom az adatokat.

Ebben a táblázatban annyi sorban, ahány mivelési ághoz tartozó területen történik a használat, a tíz év mindegyikére vonatkozólag egyszerre előttem van, hogy pl. hány hold erdőszült, tisztás stb. vagy erdő- és nem erdőterületen történt legeltetés, mennyi az ezért évente befolyt pénz stb. De kevés fáradsággal „Pénzért értékesített“ és „Házi (kincstári) czélokra szolgált“ czim szerint minden használatnemet kétfelé is választhatunk s akkor még többet tudunk meg. Így volna kétfelé választandó minden használat az évi mellékhasználati tervben is.

Az üzemptervi előírástól eltérőleg, külön engedély alapján foganatosított mellékhasználatot feljegyezzük a nyilvántartási jegyzőkönyvbe, a most tárgyalt táblázatban azonban felesleges a többi területtől különválasztanunk.

Különleges használatokat, mint amilyen pl. luczfiatalosoknak a gyom ellen juhokkal való legeltetése, a többi használat között vagy után külön czimen írunk be.

A minden félfordulószak végén összevont adatokat ugyanezen táblázatnak egy oldalán (100 éves fordulónál) az egész fordulóra a leirt részletességgel összeírhatjuk.

Ezzel szemben az utasítás nyilvántartásából alig tudunk meg valamit; beléje a pénz is csak úgy mellékesen kerül az egyik sarokba.

XVI. és XVII. Felujítások nyilvántartása erdőrésztetek és évfolyamok szerint. Én az erdősitéseket három csoportba sorozom: 1. *Előirt erdősitések*, amelyek az üzempterv részletes tervében erdőrésztetenként vannak előírva. 2. *Időközben szűk-ségessé vált erdősitések*. Ezek közé tartozik: ha természetes felujulásra előirt terület mesterséges uton erdősitendő be; ha mesterséges erdősitésre előirt területet mesterséges uton erdősitettünk

be, de az részben vagy egészben nem sikerült s ez a nem sikerült rész újból teljesítendő; ha előírástól eltérőleg kihasznált terület mesterséges uton újítandó fel s végül ha égés vagy bármi más ok miatt valamely mesterséges erdősítés időközben *szükségessé* válik. 3. *Soron kívül teljesített erdősítések*, amelyek sem előírva nincsenek, sem a folyó félfordulószakban való teljesítésüket nem kívánja semmiféle ok.

Akármelyik részét tekintjük is az üzemnyilvántartásnak, annak vezetése szerintem csak akkor helyes, ha *egyezik az erdőbeli állapottal*, ha annak hű tükré.

Ha tehát valamely erdősítés időközben szükségessé válik, ezt meg kell mutatnia az erdősítések nyilvántartásának is, benne elő kell írva lennie.

Az utasítás nyilvántartása (az évfolyamonkénti, ahol a mérleget készítjük) ezt az előírást nem kívánja, de lehetővé sem teszi s így szerény véleményem szerint nem helyes alapon áll. E mellett a nyilvántartás mellett akárhányszor megtörténhetik, hogy az évi mérleg nem mutat hátramaradást (esetleg még több erdősítést fog mutatni), holott az erdőben száz hold számra van az olyan terület, amely mint soron kívül kihasznált vagy leégett, avagy a folyó félfordulószakban már teljesített, de nem sikerült erdősítés stb. erdősítésre vár.

E nyilvántartás, hogy úgy mondjam, egyenesen a kezelő legjobb indulatára bizza azt, hogy az elő nem irt, de szükséges erdősítésekből mikor és mennyit erdősítsen be, mert kötelességévé csak az előírt erdősítéseknek teljesítése van téve. Ha ezt úgy ahogy egyszer foganatosítja, a nyilvántartásnak, de ezzel együtt az üzemterv követelményeinek is eleget tett. Hogy a revíziónál megállapítjuk a munka sikerét is, az félig elkésett dolog, mert akkor talán már a harmadik kezelővel állunk szemben.

Az utasítás erdősítési nyilvántartása a kincstárnál szokatlan (mondhatom azt is, hogy következetlen) szabadelvűséggel bír. Az én felfogásom ez: Az üzemtervi előírás nem azt jelenti, hogy az erdősítés úgy ahogy egyszer teljesítendő, hanem azt, hogy úgy és addig teljesítendő, amíg az új erdő biztosítva nincs; továbbá hogy ami időközben *szükségessé válik*, annak teljesítése éppen olyan kötelező, mintha az üzemtervben volna előírva. Még

a látszatának sem szabad a nyilvántartásban annak lennie, hogy a kezelő pl. ha soron kívül kihasznált vagy leégett területet erdősít, azt „előírason felül“ teszi vagy ha a saját rossz ültetését „ismétli“, hogy az nem „az előírással szemben“ teljesített munkája, mert mindezt az üzemterv nagyon is előírná, ha minden évben volna revízió, így azonban az előírás a nyilvántartás kötelessége.

Ezeken az elveken nyugszik az az erdősítési nyilvántartás, melyet e lapok 1903. évi X. füzetének 978. lapján mutattam be s amelyhez most néhány magyarázó szót is fűzök.

Az üzemtervben természetes erdősülésre előirt erdőrészleteket csak azért jegyezzük be, hogy a helyük (soruk) meglegyen, ha időközben mesterséges erdősítés válik bennök szükségessé.

Az évszámok alatt levő „időközben szükségessé vált mesterséges erdősítés“ rovatba az ilyenmü erdősítésnek „előírása“ jegyzendő be (az erdőgondnok és az erdőrendezőség kötelessége a nyilvántartási zsebkönyv alapján), ami által az éppen olyan előirt erdősítéssé válik, mintha az üzemtervben volna előírva s a teljesített erdősítéssel is éppen úgy szembe állítandó, mint az eredetileg előirt. Az évenkénti mérleg így hangzik:

Üzemterv szerint erdősítendő (annyiszor az évi kivetés, ahányadik az év, vagy ha nem egyenlők az évi részletek, akkor a félfordulószak elejétől bezárólag a kérdéses évig esedékes).

Időközben szükségessé vált (a félfordulószak elejétől mind).
Együttvéve.

Tényleg erdősített (a félfordulószak elejétől mind).

Tehát { erdősítendő
(esetleg) több erdősítés.

A folyó évben erdősített.

Tehát { több
kevesebb.

A soron kívül teljesített erdősítést csakis „A 10 év együttes eredménye“ rovatcsoportnál írjuk be.

Az így vezetett nyilvántartásnak egyeznie kell és lehet az erdőben levő állapottal. Az erdősítések minősítése s maga a nyilvántartás vezetése sokkal egyszerűbb és világosabb, mint az utasításé.

1903 óta néhány itteni erdőgondnokság erdősitését így tartom nyilván s ennél könnyebben vezethető, de egyszersmind — ami fő — a valósággal is egyezőbb nyilvántartást nem kívánok.

Szólni óhajtok még az üzemterv szerint évente mesterséges uton erdősitendő terület kivetéséről.

Előrebocsátok egy szembeszökő példát: A részletes felújítási terv szerint a félfordulószakban mesterséges uton beerdősítendő összesen 100 hold folyó félfordulószaki vágásterület s 150 hold egyéb terület, összesen tehát 250 hold. Az utasítás meg a szokás szerint is tarvágásnál egy-két évi vágásterületet (ahány év mulva t. i. a kihasználást a felújítás követi) leütünk s rendszerint az így maradó mennyiség tizedrésze teszi az évi kivetést. A példánál két évi terület leütése után 80 hold vágás s 150 hold egyéb, együtt 230 hold volna a félfordulószaki s 23 hold az évi erdősitendő terület.

Hogy tisztább legyen a kép, fölteszem, hogy a kihasználás szigorúan az előírás szerint s egyenlő évi részletekben (10 holdjával) történik, úgy hogy az itt való hátramaradás vagy tullépés az erdősités kivetésénél nem játszik közre.

A harmadik évig bezárólag erdősitendő a félfordulószak elejétől összesen 3-szor $23 = 69$ hold, amiből $3 \times 8 = 24$ holdat vágásterület, $3 \times 15 = 45$ holdat pedig egyéb terület adna. A 3-ik évben azonban még csak az első évi vágásunk tiz holdja juthat felújítás alá, tehát 14 holddal kevesebb, mint amennyi a kivetésben van. A 4-ik év kivetésében $4 \times 8 = 32$ holddal szerepel a vágás, tényleg pedig csak az 1-ső és 2-ik évi 20 hold ujítható még fel. A félfordulószak vége felé fokozatosan csökken a különbség s a végén egészen kiegyenlítődik. Hogy az erdősités mégis megtörténhetik 23 holdas egyenlő évi részletekben, az itt látható:

1 év	— hold vágás,	23 hold egyéb,	együtt 23 hold
2 "	— " "	23 " "	" 23 "
3 "	10 " "	13 " "	" 23 "
4 "	10 " "	13 " "	" 23 "
⋮			
9 "	10 " "	13 " "	" 23 "
10 "	10 " "	13 " "	" 23 "
Összesen 80 hold vágás,			150 hold egyéb, együtt 230 hold

Ha van annyi erdősítendő egyéb területünk, mint amennyit két évi kivetés tesz, akkor eleget tehetünk az előírásnak, ellenkező esetben azonban megtörténhetik, hogy a nyilvántartás szerint be kellene ültetnünk jókora területet, az erdőben azonban ez nincs sehol.

Miként látjuk, az utasítás ama kívánságának, hogy a fiatalosok kiegészítésével s általában a félfordulószaiki vágáson kívül még előírt többi erdősítéssel siessünk: részben szinte akaratlanul is eleget teszünk.

Végezetül még megjegyzem, hogy az erdősítések nyilvántartásába pénzzadatot éppen úgy nem jegyeznénk be, mint a fahasználatokéba; ez az adatgyűjtőbe tartozik.

Adatgyűjtő táblázatok. Négyet szerkesztettem, amelyek e lapok 1905. évi III. füzetének 271—275. lapján láthatók. Lehet, hogy esetleg majd kibővítésre vagy talán némely rovat elhagyására, szóval némi módosításra szorulnak a kimutatások, főbb vonásokban azonban most is megfelelőknek látom azokat.

A XVII. és XVIII. üzemtestenként volna vezetendő, amiért is a vágássorozat rovat elé az üzemosztályé még betolandó. A XVII-ben az áterdőlésnél az együttes fatömeg helyett a tőérték rovata volna beteendő. A XVIII-nál az erdősített területnek vágás, tisztás és fiatalos szerint való részletezése elmaradhatna s ehelyett a telkesítés terjedelme és költsége részére nyitnánk rovatot. A XX-ban a főhasználatok fatömegét elkülöníthetnénk az említettem három fanem s az alkalmazott vágásnem szerint is, míg az üzemterv szerinti évi kivetés (kiadás-t nyomtak) rovata elmaradhat.

Az előhasználatnál az áterdőlést elkülöníthetnénk a többi-től stb.

Ez a behatóbb részletezés egyenesen arra vezet, hogy a félfordulószaik összevont adatait is az egyes évekre szóló adatgyűjtőbe (XVII. és XVIII. táblázat) szedjük össze, a XX. táblázat pedig maradjon tisztán az erdő változó képének feltüntetésére a területkimutatás valamennyi terület-rovatával s esetleg még más rovatval is kibővítve.

A XIX. táblázatra külön is felhivom érdeklődő szaktársaim figyelmét. Az állami költségvetés alaki berendezésében (rovat, alrovat, czim) megvan az a keret, amelybe a gazdálkodás jövedel-

mezőségének adatait összegyűjthetnénk. Ezeket az adatokat erdőhatóságokként most is gyűjtjük s az évi zárószámadásokban megtalálhatjuk; itt azonban nincsenek az erdővel, az üzemterv adataival s így magával a gazdálkodással elég kapcsolatban s emiatt céljainknak nem igen felelnek meg.

A számvevőség annyi mindenféle (köztük fölösleges) könyvet vezet, annyi helyre jegyzi be a kiadásokat és bevételeket, hogy azokat már erdőgondnokságok szerint is följegyezhetné, ami által azok szoros kapcsolatba kerülhetnének az üzemtervvel. Maga a gazdálkodás annyit áldoz a számvevőségi intézményre, a számviteli törvény — hogy úgy mondjam — annyira nyakán ül a kincstári gazdálkodásnak, hogy mellette a gazdálkodásnak a pénzforgalomra, a jövedelmezőségre vonatkozó egyéb kívánságai háttérbe szorulnak, mellőzöttek.

Minél inkább haladunk a belterjes, a házilagos gazdálkodás felé, annál inkább át kell esnie a gazdálkodás súlypontjának a hatóságokról az erdőgondnokságokra s annál nagyobb szüksége lesz annak, hogy a bevételek és kiadások, a jövedelmezőség erdőgondnokságokként is kitűnjék.

Az utasítás tervezetének azon a bizonyos, közös tárgyalásán fölemeltem szerény szavamat a XX. táblázat mellett is, de hasztalanul. Csak én volnék egyedül olyan érzékeny, hogy azokat a revízióval féltetett mult tiz évi tényleges adatokat sajnálom a szemem elől a feledés fátyola alá rejteni? Avagy az erdő fejlődésének és a folytatott gazdálkodásnak képe s utóbbinak pénzbeli eredményei majdan nem fognak senkit sem érdekelni? ... *Béky Albert.*

A gazdasági ügyviteli szabályzatok Esztergom, Győr és Komárom vármegyékben.

Irta: *Pöschl Ferencz.*

Igen sok ellentétes nézet és vélemény forog a szakemberek között a közös birtokosságok gazdasági ügyviteléről alkotott szabályzatok reális értékéről és nevezetesen arról, hogy hogyan is válik be az életben, ezen közgazdaságilag éppen nem kicsinyel-